

Observatori del Treball de les Illes Balears

Evolució i perfil del treball autònom

4t trimestre 2023

Data d'actualització: febrer 2024

GOVERN
ILLES
BALEARSES

soib formació
i ocupació

Evolució i perfil del treball autònom a les Illes Balears

4T 2023

Data d'actualització: febrer de 2024

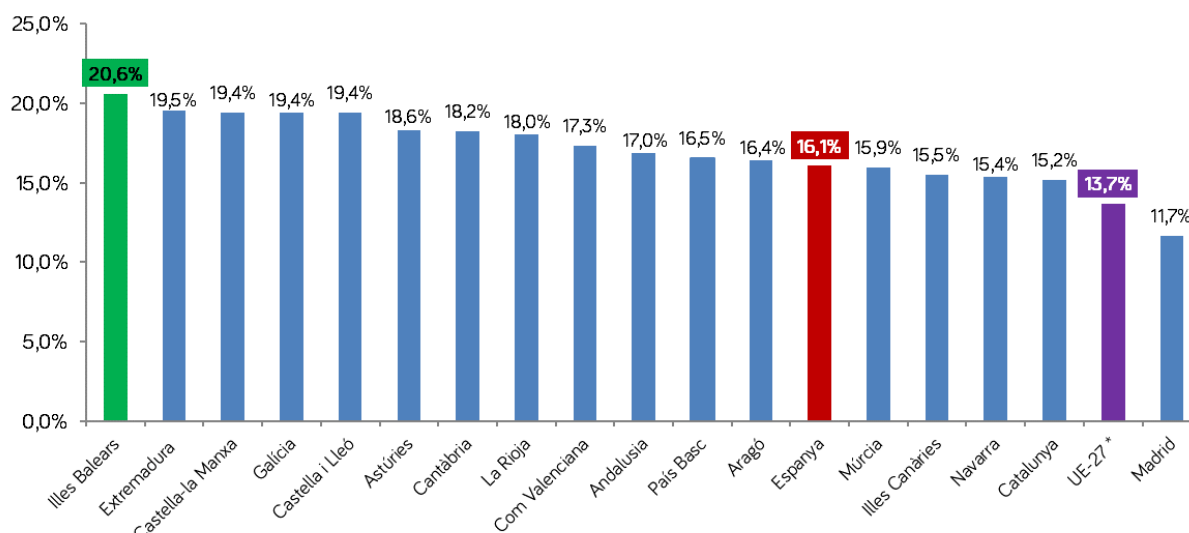
Observatori del Treball de les Illes Balears

1. Evolució general

Les Illes Balears presenten el 2023 un fort creixement econòmic, encara que amb menys força que l'any anterior, i supera les xifres de creixement del conjunt d'Espanya. Una altra vegada el sector serveis continua al capdavant de l'increment amb uns resultats que superen els nivells previs a la pandèmia. El Fons Monetari Internacional ha incrementat en dues dècimes a l'alça la previsió de creixement mundial que havia fet a l'octubre passat i el situa ara en el 3,1 % per a l'any 2024. La previsió per a Espanya per a l'any 2024 és d'un increment de l'1,5 %, superior al dels principals països de la Unió Europea. En aquest context, el mercat laboral supera els màxims històrics d'afiliació i de contractació indefinida en tots els sectors. Les Illes Balears segueixen al capdavant de totes les comunitats autònomes en la creació d'ocupació. Els treballadors assalariats repunten de forma notable, tot i que sense arribar a increments de dos dígits com l'any anterior, fins a gairebé el doble del creixement dels autònoms, que també mantenen la tendència creixent. Així, la distribució que recull el règim especial de treballadors autònoms (RETA) de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) mostra que a les Illes Balears, a finals de desembre de 2023, el treball autònom o per compte propi representa una de cada cinc persones treballadores d'alta a la Seguretat Social.

A les Illes Balears, els treballadors autònoms suposen el 20,6 % del conjunt de l'afiliació del mes de desembre de 2023 fet que la situa com la comunitat autònoma amb el major pes dels autònoms 4,5 punts per sobre de la mitjana nacional (16,1 %) i amb una diferència de 9 punts per sobre de Madrid, que és la regió amb el menor pes de treballadors per compte propi el darrer mes de 2023. Mentre que a la resta d'autonomies el pes dels autònoms és bastant uniforme al llarg de l'any, a les Illes Balears, a conseqüència de l'estacionalitat del mercat laboral, experimenta variacions entre els diferents trimestres. A més de les Balears, les regions amb major pes d'autònoms són Extremadura (19,5 %) i Castella i Lleó, Castella La-Manxa i Galícia, totes amb un 19,4 %. En canvi, continua a la cua Madrid (11,7 %), amb una xifra fins i tot inferior a la mitjana de la Unió Europea dels 27 (13,7 %). El pes dels treballadors per compte propi, tant a les Illes Balears com al conjunt d'Espanya, supera àmpliament la mitjana europea. De fet, les Illes Balears se situarien en el segon lloc dels estats europeus tan sols per darrere de Grècia (27,3 %) i per sobre d'Itàlia (20,4 %).

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitats autònomes (desembre de 2023)

*Dades: UE 3T 2023

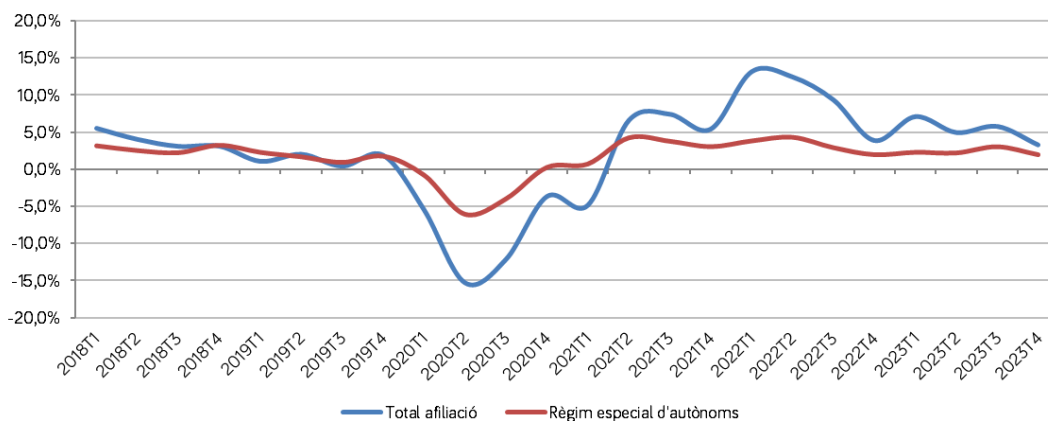
Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

Una part dels autònoms té treballadors assalariats i, d'aquí la importància que tenen com a creadors de llocs de feina. Així, durant el quart trimestre de 2023 un total de 28.004 assalariats treballaven per a un autònom, un 1,9 % més que en el mateix període de 2022. Si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, junts representen el 26,6 % del total de l'ocupació del mes de desembre de 2023.

En dades absolutes, de les 469.520 persones afiliades a la Seguretat Social de les Illes Balears al final del quart trimestre de 2023, 96.828 es troben d'alta en el règim especial de treballadors autònoms, un 1,9 % més que tot just un any abans i és la xifra més alta d'afiliats d'un més de desembre. Tanmateix, segons les dades del darrer dia de desembre, l'increment es troba per davall del 3,3 % que s'observa en el conjunt d'afiliats.

En termes d'evolució, en els gràfics 2 i 3 es pot apreciar com després de la pandèmia, els treballadors autònoms varen recuperar més ràpidament l'afiliació però a partir del segon trimestre del 2021 el treball assalariat va assolir un ritme de creixement més elevat mentre que el creixement de l'afiliació autònoma és menor però constant des de la sortida de la pandèmia.

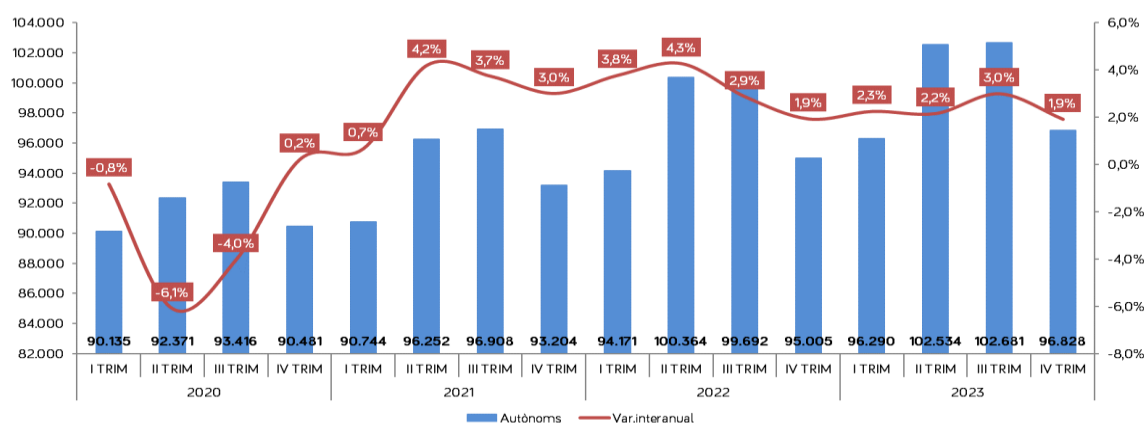
Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T 2018 - 4T 2023)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

El segon i el tercer trimestre presenten un major nombre de treballadors per compte propi, el qual coincideix amb l'increment de l'activitat econòmica a les Balears per la temporada turística. En canvi, el trimestre que registra menys treballadors autònoms oscil·la, segons l'any analitzat, entre el primer i el quart de cada any, que es corresponen amb els períodes de menor activitat turística. La desitjada desestacionalització no es produeix i els creixements interanuals del segon i tercer trimestre són superiors al dels primer i quart, per tant, augmenten les diferències entre l'afiliació en temporada alta i en temporada baixa. El nombre d'afiliats per compte propi a l'any 2023 ha superat els valors de l'any anterior en cada un dels trimestres.

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestres i variació interanual (1T 2020 - 4T 2023)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Quant a la distribució per illes (taula 1), el mes de desembre de 2023 els autònoms segueixen la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (72.972), seguida d'Eivissa (13.374), de Menorca (7.448) i de Formentera (912). Totes experimenten increments interanuals, sobretot Formentera (4,5 %). Respecte del pes dels autònoms sobre el total de treballadors de l'arxipèlag, oscil·la entre el pes mínim de Mallorca (19,1 %) i el màxim de Formentera (31,7 %). Menorca i Eivissa presenten pesos similars (25,8 % i 25,9 %, respectivament).

Taula 1. Afiliats al règim d'autònoms i total dels règims de la TGSS per illes
(desembre de 2022 – desembre de 2023)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) des 23/22	
	des-22	des-23	des-22	des-23	des-22	des-23	Autònoms	Total
Mallorca	71.971	72.972	370.179	382.538	19,4%	19,1%	1,4%	3,3%
Menorca	7.430	7.448	28.509	28.891	26,1%	25,8%	0,2%	1,3%
Eivissa	13.081	13.374	50.227	51.689	26,0%	25,9%	2,2%	2,9%
Formentera	873	912	2.746	2.877	31,8%	31,7%	4,5%	4,8%
Illes Balears	95.005	96.828	454.582	469.520	20,9%	20,6%	1,9%	3,3%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. Perfil per tipologies de relació laboral

Dins el grup de treballadors autònoms, la TGSS hi agrupa diversos tipus de relació laboral, com són els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor, com ara els membres d'institucions religioses o els de col·legis professionals, els TRADE¹ i els familiars de socis de societats mercantils.

D'acord amb aquestes tipologies, les dades referides al quart trimestre de 2023 mostren la distribució següent (taula 2): el 57,1 % del total (55.294 persones) són autònoms sense cap tipus de relació especial, que hi conformen el grup més nombrós, amb diferència. A continuació, el segon grup amb més pes són els membres d'òrgans d'administració de societats mercantils capitalistes, que aglutinen el 17,0 % del total, seguits dels membres de cooperatives o empreses col·lectives, 16.250 afiliats que representen un 16,8 % del total. Amb un pes més marginal es troben els que tenen un parentesc amb els titulars de l'activitat mercantil: els familiars

¹TRADE: treballadors autònoms econòmicament dependents.

col·laboradors de la persona titular de l'explotació (5,5 %). El grup "Altres", que engloba la resta de col·lectius, suma 3.520 persones, que són el 3,6 % de tota l'afiliació dels autònoms.

Respecte del quart trimestre de l'any anterior, es dona un augment generalitzat en tots els grups, excepte en el de familiars col·laboradors que cau un -2,1 %. Els majors increments s'observen entre els membres d'un òrgan d'administració de societat mercantil (+3,5 %) i la categoria "Altres" (+7,2 %), que creixen per damunt de la mitjana.

Taula 2. Afiliació a la TGSS per compte propi per col·lectius a les Illes Balears (4T 2023)

	4T2023	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació especial	55.294	57,1%	690	1,3%
Soci de cooperativa o empresa col·lectiva	16.250	16,8%	457	2,9%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	16.446	17,0%	552	3,5%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.318	5,5%	-112	-2,1%
Altres	3.520	3,6%	236	7,2%
TOTAL	96.828	100,0%	1.823	1,9%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Territorialment, totes les illes mostren un patró similar, en què són predominants els autònoms sense relació molt per sobre de la resta de col·lectius, ja que a totes les illes representen més de la meitat dels treballadors per compte propi (taula 3). Mallorca se situa al capdavant (57,8 %), mentre que a Formentera hi ha la representació més baixa (48,8 %) i s'hi troba la proporció més alta de socis cooperativistes (23,7 %) i de familiars col·laboradors (5,9 %). Els membres d'un òrgan d'administració són percentualment més nombrosos a Eivissa (18,5 %). Pel que fa a l'evolució interanual, pugen els autònoms a totes les illes i de forma més accentuada a Formentera (+4,5 %), seguida d'Eivissa (+2,2 %), Mallorca (+1,4 %) i Menorca (+0,2 %). En detall, destaca la disminució dels familiars col·laboradors a totes les Balears, i a Menorca únicament creixen els socis de cooperatives o empreses col·lectives.

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi, per col·lectius i per illes (4T 2023)

		Autònoms sense relació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	42.148	11.922	12.045	4.235	2.622	72.972
	Menorca	4.088	1.338	1.323	387	312	7.448
	Eivissa	7.476	2.398	2.478	596	426	13.374
	Formentera	445	216	157	54	40	912
	ILLES BALEARS	55.294	16.250	16.446	5.318	3.520	96.828
Distribució percentual	Mallorca	57,8%	16,3%	16,5%	5,8%	3,6%	100,0%
	Menorca	54,9%	18,0%	17,8%	5,2%	4,2%	100,0%
	Eivissa	55,9%	17,9%	18,5%	4,5%	3,2%	100,0%
	Formentera	48,8%	23,7%	17,2%	5,9%	4,4%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,1%	16,8%	17,0%	5,5%	3,6%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	0,8%	2,1%	3,2%	-1,9%	6,0%	1,4%
	Menorca	-0,1%	3,3%	-1,0%	-4,7%	3,3%	0,2%
	Eivissa	0,8%	3,9%	5,1%	-1,3%	7,6%	2,2%
	Formentera	4,7%	4,3%	5,4%	-1,8%	8,1%	4,5%
	ILLES BALEARS	1,3%	2,9%	3,5%	-2,1%	7,2%	1,9%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. Perfil per sectors econòmics

La distribució dels treballadors per sectors econòmics mostra com el mes de desembre de 2023 els afiliats per compte propi es reparteixen de la manera següent (taula 4): el 73,3 %, als serveis; el 18,3 %, a la construcció; el 5,8 %, a la indústria; i el 2,5 % restant, a l'agricultura. Dins de les branques dels serveis destaquen el pes del comerç, que hi representa el 18,0 % dels autònoms en el període analitzat, i el de l'hostaleria (l'11,9 %).

Si s'analitza el pes dels autònoms d'acord amb el sector econòmic al qual pertanyen, es pot observar que els treballadors per compte propi tenen el paper més preeminent en l'agricultura i la pesca, amb el 38,9 %, seguits per la construcció (29,3 %) i la indústria (19,4 %). A la coa, el sector terciari presenta la presència inferior d'autònoms en el teixit productiu (19,1 %), si bé aquest valor baix està condicionat per les activitats relacionades amb l'Administració pública, com són la sanitat (7,2 %) o l'educació (8,9 %), atès que en la branca d'altres serveis (44,7 %), activitats immobiliàries (40,1 %) o les activitats professionals, científiques i tècniques (37,8 %) tenen una representativitat molt elevada. En canvi, els autònoms tenen poca representació en activitats relacionades amb el subministrament d'aigua i la gestió de residus (1,7 %) i l'abastiment energètic (4,5 %), en què la proporció d'autònoms és més aviat anecdòtica.

Quant a l'evolució interanual, l'increment de l'1,9 % dels autònoms respecte del desembre de l'any anterior ve impulsat per un creixement desigual de les branques que el componen. D'aquesta manera, el sector de la construcció mostra el major dinamisme, amb un increment dels treballadors per compte propi del +3,6 %, seguit del serveis (+1,7 %), el sector primari (+0,7 %) i la indústria (+0,1 %).

Novament, el detall de les branques productives permet observar amb més precisió aquesta evolució més favorable del sector dels serveis. Així, lideren l'impuls les activitats sanitàries i de serveis socials (+6,2 %), la informació i comunicació (+4,7 %), les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (+4,6 %), l'educació (+4,0 %) i la construcció (+3,6 %). Per contra, cau l'afiliació dels autònoms en la branca d'activitats immobiliàries (-0,4 %) i en el comerç (-0,3 %). Amb tot, en el conjunt d'afiliats el creixement ha estat superior (+3,3 %) i s'ha sustentat sobretot en el transport (+5,9 %), les activitats professionals, científiques i tècniques (+5,6 %) i l'hostaleria (+5,4 %).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per seccions d'activitat econòmica (desembre de 2023)

	Autònoms		Distribució assalariats (%)	Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%) Des23/Des22	
	Desembre 23	Distribució (%)				Autònoms	Total
(A) Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	2.446	2,5%	0,3%	6.286	38,9%	0,7%	-0,2%
(B) Indústries extractives	42	0,0%	0,1%	411	10,2%	-17,6%	1,5%
(C) Indústria manufacturera	5.491	5,7%	4,8%	22.791	24,1%	0,2%	1,8%
(D) Subministr. d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	37	0,0%	0,2%	818	4,5%	8,8%	-4,1%
(E) Subministr. d'aigua, activ. de sanejament, gestió de residus i descontaminació	91	0,1%	1,4%	5.232	1,7%	0,0%	5,6%
(F) Construcció	17.753	18,3%	11,9%	60.639	29,3%	3,6%	3,5%
(G) Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor	17.440	18,0%	16,8%	77.659	22,5%	-0,3%	3,3%
(H) Transport i emmagatzematge	5.294	5,5%	5,0%	23.988	22,1%	3,1%	5,9%
(I) Hostaleria	11.497	11,9%	11,7%	53.721	21,4%	0,1%	5,4%
(J) Informació i comunicacions	2.184	2,3%	2,1%	9.747	22,4%	4,7%	4,6%
(K) Activ. financeres i d'assegurances	1.284	1,3%	1,4%	6.401	20,1%	0,1%	0,8%
(L) Activ. immobiliàries	2.465	2,5%	1,0%	6.151	40,1%	-0,4%	3,1%
(M) Activ. professionals, científiques i tècniques	9.150	9,4%	4,2%	24.223	37,8%	3,2%	5,6%
(N) Activ. administratives i serveis auxiliars	6.424	6,6%	8,4%	36.632	17,5%	3,4%	1,9%
(O) Administració pública i defensa; S.S.	43	0,0%	6,4%	23.014	0,2%	0,0%	-1,6%
(P) Educació	2.618	2,7%	7,5%	29.465	8,9%	4,0%	4,0%
(Q) Activ. sanitàries i de serveis socials	3.281	3,4%	11,8%	45.582	7,2%	6,2%	4,3%
(R) Activ. artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.782	2,9%	2,2%	11.121	25,0%	4,6%	4,6%
(S) Altres serveis	6.487	6,7%	2,2%	14.517	44,7%	1,0%	1,1%
(T) Activ. de la llar, com ocupadors de personal domèstic	7	0,0%	0,2%	9.855	0,1%	0,0%	-3,7%
(U) Activ. d'organitzacions i organismes extraterritorials	12	0,0%	0,0%	39	30,8%	-7,7%	0,0%
Sense classificar	0	0,0%	0,3%	1.231	0,0%	0,0%	14,4%
TOTAL	96.828	100,0%	100,0%	469.523	20,6%	1,9%	3,3%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. Perfil sociodemogràfic i econòmic

Segons les dades de la TGSS, en el mes de desembre de 2023 el perfil majoritari del treballador autònom a l'arxipèlag continua sent masculí (64,3 %), d'entre 40 i 54 anys (46,5 %), i de nacionalitat espanyola (74,7 %). Respecte del mes de desembre de l'any anterior, les dones han incrementat més que els homes (+2,3 % i +1,7 %, respectivament), fet que n'eleva la representativitat fins al 35,7 % i, així, lentament se'n segueix escurçant la diferència respecte dels homes. Pel que fa als grups per edat, els menors de 25 anys, tot i el seu increment interanual del 2,9 %, segueixen sent el col·lectiu que té menys presència entre els autònoms, amb diferència (2,3 %). El col·lectiu que presenta un major increment interanual és el dels majors de 55 anys (+4,6 %), seguits dels que tenen entre els 40 i els 54 anys (+0,9 %) i els que es troben entre els 25 i els 39 anys (+0,7 %). Finalment, respecte de la nacionalitat, els estrangers segueixen incrementant per sobre dels nacionals el nombre de treballadors autònoms en termes interanuals, amb valors molt significatius, tant entre els ciutadans de la Unió Europea (+5,4 %), com entre els no comunitaris (+3,6 %).

Seguint l'esquema general de l'economia un 73,3 % dels treballadors autònoms pertany al sector serveis, un percentatge inferior que en el règim general. Per contra, el pes dels autònoms en l'agricultura i pesca i en la construcció és superior que en el règim general.

L'antiguitat del negoci dels autònoms mostra com els negocis més longeus, amb més de cinc anys, són el grup majoritari (50,1 %), si bé, el percentatge se situa 7 punts per sota el del conjunt d'Espanya (57,1 %). Això posa de manifest el caràcter més jove del teixit productiu de treballadors per compte propi o l'estacionalitat de l'estructura productiva que provoca l'alta i la baixa de més comptes de cotització.

Pel que fa a la base de cotització, s'han produït canvis en la normativa estatal mitjançant el Reial decret llei 13/2022 de 23 de juliol, pel qual a partir de 2023 les persones treballadores afiliades al règim d'autònoms passen a cotitzar en funció dels seus rendiments anuals. Això ha fet que molts dels autònoms que cotitzaven per la base mínima ara passin a cotitzar més, de manera que el 74,2 % de la població autònoma balear cotitza entre la base mínima i 1,5 vegades la base mínima, similar al 74,5 % del conjunt d'Espanya. Per la seva banda, els que cotitzaven per la base mínima ara fa un any era un 90,7 % que s'ha vist reduït al 18,3 % el desembre de 2023.

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (desembre de 2023) ²

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2023	Pes	Variació interanual	Pes treballadors règim general
Total	96.828		1,9%	
Per sexe				
Homes	62.242	64,3%	1,7%	51,4%
Dones	34.586	35,7%	2,3%	48,6%
Per edat				
Menors 25 anys	2.185	2,3%	2,9%	7,7%
De 25 a 39 anys	21.887	22,6%	0,7%	32,9%
De 40 a 54 anys	45.050	46,5%	0,9%	41,7%
Més de 55 anys	27.706	28,6%	4,6%	17,7%
Per nacionalitat				
Nacionals	72.347	74,7%	1,0%	82,9%
UE	14.428	14,9%	5,4%	6,4%
NO UE	10.053	10,4%	3,6%	10,7%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.446	2,5%	0,7%	0,3%
Indústria	5.661	5,8%	0,1%	6,6%
Construcció	17.753	18,3%	3,6%	11,9%
Serveis	70.968	73,3%	1,7%	80,9%
Per antiguitat en el negoci				
5 o més anys	27.894	50,1%	2,7%	-
De 3 a 5 anys	6.775	12,2%	-7,9%	-
D'1 a 3 anys	11.335	20,3%	1,2%	-
De 6 a 11 mesos	5.391	9,7%	0,1%	-
Menys de 6 mesos	4.307	7,7%	-41,4%	-
Per base de cotització				
Base mínima (b.m.)	10.213	18,3%	-80,7%	-
Entre b.m. i 1,5 de la b.m.	41.356	74,2%	1361,3%	-
Entre 1,5 i 2 de la b.m.	2.534	4,5%	109,9%	-
Entre 2 i 3 de la b.m.	1.308	2,3%	7,4%	-
Més de 3 vegades la b.m.	291	0,5%	56,5%	-

Font: OTIB a partir de dades del MESS i de la TGSS

² El Reial decret llei 13/2022, de 26 de juliol, va establir un nou sistema de cotització per als treballadors autònoms en funció dels seus rendiments anuals. Per tant, la referència a la base mínima s'ha d'entendre feta a la base mínima del tram 1 de la taula general de bases aprovada per la Llei 31/2022 de 23 de desembre de Pressuposts Generals de l'Estat per a l'any 2023.

Finalment, l'estructura del col·lectiu de treballadors per compte propi d'acord amb el nombre d'assalariats que tenen contractats es mou en els valors que ha presentat en els darrers anys (taula 6). Així, les dades de finals de desembre mostren que una gran majoria, el 87,0 %, ho són en solitari -no tenen assalariats-; un 9,6 % compta amb un treballador o dos; un 3,1 % en té entre tres i nou, i tan sols el 0,2 % disposa d'almenys deu treballadors. En termes interanuals, augmenten sobretot els autònoms amb un nombre més alt de treballadors: els de deu assalariats o més (+6,6 %) i els que no tenen assalariats (+2,1 %).

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi segons el nombre d'assalariats (4T 2023)

	4T2023	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	84.282	87,0%	1.715	2,1%
1 o 2 assalariats	9.282	9,6%	79	0,9%
De 3 a 9 assalariats	3.038	3,1%	15	0,5%
10 o més assalariats	226	0,2%	14	6,6%
Total	96.828	100,0%	1.823	1,9%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS